

23.10.2025

Valtiovarainministeriö

Tullin kehusehdotus vuosille 2027 - 2030

Tulli toimittaa ohessa ehdotuksensa vuosien 2027 - 2030 määrärahaehyksistä. Ehdotus on valtiovarainministeriön ohjeen (VN/22567/2025 22.7.2025) mukaisesti jaettu peruslaskelmaan ja kehittämisehdotuksiin.

1. Peruslaskelma

Peruslaskelma on laadittu valtioneuvoston 30.4.2025 hyväksymän vuosien 2026 – 2029 julkisen talouden suunnitelman mukaisesti päivitettyinä valtioneuvoston talousarvioesityksellä vuodelle 2026 ja palkkausten tarkistuksilla vuosille 2027-2029 sekä kevään 2025 toimintamenolisäsästöillä vuosille 2027-2029.

Peruslaskelma 2026 - 2029	TAE 2026	JTS 2027	JTS 2028	JTS 2029	JTS 2030
TA 2025 / edellinen kehyspäätos	201 743 000	184 835 000	184 835 000	184 835 000	
Palkkausten tarkistukset	3 821 000	7 797 000	9 571 000	9 571 000	
CCEI-rahoitusvälineen kansallinen osuus (v. 2025 rahoitus)	-1 184 000				
CCEI-rahoitusvälineen kansallinen osuus (v. 2026 rahoitus)	1 502 000				
Pakotteiden valvonnan lisäkustannukset (v. 2025 rahoitus)	-1 000 000				
Tullilaboratorion toimitilahanke	2 770 000				
Tullin toiminnan teknologisen kyvykkyyden turvaaminen	-500 000				
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen jatkaminen (v. 2025 rahoitus)	-8 663 000				
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen jatkaminen (v. 2026 rahoitus)	5 000 000				
Tulliselvitysjärjestelmän pysyvien ICT-menojen kasvu	3 000 000				
Virve2-käyttöönotto	263 000				
Toimintamenosäästö (lisätoimet 2024)	-3 048 000				
Toimintamenosäästö (lisätoimet 2025)	-1 900 000	-1 900 000	-1 900 000	-1 900 000	
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-1 056 000				
VN TAE 2026 / kehyspäätos 30.4.2025	200 748 000	190 732 000	192 506 000	192 506 000	192 506 000

Valtioneuvoston talousarvioesityksessä vuodelle 2026 Tullin toimintamenomäärärahaksi esitetään 200 748 000 euroa. Keskeisimpinä lisäyksinä ovat Tullilaboratorion toimitilahankkeen kertaluontoiset suunnittelu- ja investointimenot 2,77 miljoonaa euroa, tulliselvitysjärjestelmien pysyvien ICT-menojen kasvu 3 miljoonaa euroa, CCEI-rahoitusvälineen kansallinen rahoitusosuus 1,502 miljoonaa euroa sekä palkkausten tarkistukset 3,821 miljoonaa euroa. Keskeisimpinä vähennyksinä ovat tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen vuosittaisen rahoituksen pieneneminen 3,663 miljoonaa euroa, pakotevalvonnan rahoituksen yhden miljoonan euroa poistuminen ja hallitusohjelman tuottavuustoimenpiteiden sekä kevään 2024 ja 2025 lisätoimien mukaiset säästöt yhteensä 6,004 miljoonaa euroa.

Vuonna 2027 Tullin toimintamenomäärärahat olisivat kehyspäättöksen mukaan kumulatiiviset palkankorotukset ja kevään 2025 pysyvä toimintameno säästö 1,9 miljoonaa euroa huomioiden 190,7 miljoonaa euroa, mikä on 10,0 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuodelle 2026 ehdotettu talousarvio. Muutoksesta 5,0 miljoonaa euroa selittyy tulliselvitysjärjestelmän kokonaisuudistuksen vuoden 2026 valtuusrahoituksen poistumisella ja 1,2 miljoonaa euroa valtionhallinnon uusilla lisäsäästöillä.

Tullissa toteutetaan/toteutettiin vuosina 2015 - 2026 erittäin laaja (135 miljoonan euron tilausvaltuus) tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistus. Järjestelmäkokonaisuuden valmistuttua ja valtuusrahoituksen päätyttyä Tullin menopainetta lisää vuodesta 2026 alkaen tulliselvitysjärjestelmäkokonaisuuden aiheuttama ylläpidon- ja pakollisen ylläpitävän kehittämisen menojen kasvu. Kehyskaudella pysyvien ICT-menojen kasvun on arvioitu olevan 7,2 – 7,8 miljoonaa euroa vuodessa. Samoilta vuosilta ajoittuu Tullille osoitettu pysyvä säästövelvoite kumulatiivisesti 0,9 milj. euroa vuonna 2025, 6,9 milj. euroa vuonna 2026 ja 8,0 milj. euroa vuonna 2027.

Tämän vuoden tammi-elokuun nettomenot olivat 133,4 miljoonaa euroa eli noin 3 % pienemmät kuin viime vuonna. Ero muodostuu pääosin jatkuvan ICT-toiminnan menoista. Viime vuonna Tullin nettomenot olivat 210,2 miljoonaa euroa, josta tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen osuus oli 14,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 nettomenoarvio on samaa suuruusluokkaa riippuen ennen kaikkea ICT-menojen kehitymisestä loppuvuonna ja CCEI-hankkeiden etenemisnopeudesta. Näin arvioiden seuraavalle vuodelle siirtyvä määrärahakanta olisi noin 22,8 miljoonaa euroa (2024: 22,3 milj. euroa), josta noin 10 miljoonaa euroa olisi sidottu tulliselvitysjärjestelmän kokonaisuudistuksen ja laitehankintojen tulevalle vuodelle siirtyviin maksuihin. Vapaaksi jäävä osuus olisi noin 12,8 miljoonaa euroa eli 6 % vuoden 2026 toimintamenoista.

2. Kehittämisehdotukset

Tulli ehdottaa seuraavia lisäyksiä Tullin toimintamenomäärärahoihin vuosille 2027-2030:

Tullin ehdotukset vuosien 2027-2030 kehittämissuunnitelmaan	2027	2028	2029	2030
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen aiheuttama pysyvien ICT-menojen kasvu	7 690 000	7 240 000	7 280 000	7 330 000
Tullilaboratorion toimitilahanke	3 319 000	707 000	2 121 000	2 121 000
Tornion toimitilahanke		1 313 000	793 000	793 000
Tullin suorituskyvyn parantaminen vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa	1 313 000	572 000	446 000	446 000
Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä – kansallisen lainsäädännön muutokset	750 000	750 000	200 000	
Tullin data-alustan ja siihen integroitavien toiminnallisuuksien kehittäminen	840 000	840 000	700 000	700 000
Yhteensä	13 912 000	11 422 000	11 540 000	11 390 000

Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen aiheuttama pysyvien ICT-menojen kasvu

Vuosina 2013 – 2014 Tulli käynnisti hankkeen tulliselvitysjärjestelmien uudistamiseksi pohjautuen EU-lainsäädännön muutoksiin, jotka ovat jäsenmaita pakottavia ja joihin Suomi sitoutui lainsäädännön hyväksyessään. Tullille myönnettiin hankekokonaisuuteen tilausvaltuus vuonna 2015 ja tilausvaltuutta vastaavat määrärahat vuoteen 2021 saakka. EU-tason päätöksiin tehtyjen muutosten jälkeen nyt voimassa oleva MASP lykkäsi käyttöönottoja vaiheittain vuoden 2025 loppuun saakka ja tilausvaltuutta on kasvatettu muutosten johdosta ensin 130 milj. euroon ja VN:n vuoden 2026 talousarvioehdotuksessa 135 milj. euroon. Suunnitelmana on toteuttaa hankkeen viimeinen käyttöönotto vuoden 2026 keväällä ja päättää hanke vuoden 2026 aikana.

Erittäin laajan järjestelmäkokonaisuuden vuosittaiset ylläpidon- ja pakollisen ylläpitävän kehittämisen menot ovat jo laskennallisesti niin suuret, että Tullin on mahdotonta osoittaa ne muista menoistaan. Mikäli tuotannon tukeen, ylläpitoon, tietoturvaan ja pakolliseen kehittämiseen ei ole riittävää rahoitusta, kallis tulliselvitysjärjestelmä sidosjärjestelmineen rapautuu, tietoturva heikentyy ja ajan myötä järjestelmät lakkaavat toimimasta, jolloin myös Suomen ulkomaankauppa häiriintyy huomattavasti.

Tulliselvitysjärjestelmän (UTU) ja sen sidosjärjestelmien ylläpidon ja pakollisen ylläpitävän kehittämisen lisämenot koostuvat pakollisesta tuotannon tuesta, häiriöhuollosta, pakollisesta ylläpitävästä jatkokehittämisestä testauksineen, pakollisista teknologiamuutoksista, infrakuluista jne. Tulliselvitysjärjestelmän sidosjärjestelmiä ovat mm tulosteenmuodostus, säilytys, riskianalyysi, rahavirtajärjestelmät, raportointi, sähköiset asiointi- ja asiakaspalvelut sekä integraatiot.

Pakolliset ylläpitokustannukset ovat uuden järjestelmäkokonaisuuden valmistuttua tämän hetken arvion mukaan noin 8,6 – 8,7 milj. euroa pysyvästi vuositasolla. Pakollisesta kehittämisestä johtuvat kustannukset ovat noin 1,6 - 2,1 milj. euroa vuositasolla lakisääteisten kehittämisten laajuudesta riippuen. Kehyspäätöksessä 2020-2023 Tullille myönnettiin 3,0 milj. euroa määrärahaa alv-direktiivin muutoksen vaikutuksista johtuvaan ICT-kapasiteetin lisäämiseen, joka kattaa osan kasvaneista infrakuluista. Lisärahoitustarve on siten noin 7,2 – 7,8 milj. euroa vuodessa. Vuodelle 2026 Tulli on ehdottanut noin 6,4 milj. euroa lisärahoitusta tulliselvitysjärjestelmän pysyvien ICT-menojen kasvuun, josta VN:n talousarvioehdotuksessa 2026 Tullille oli ehdotettu 3,0 milj. euron määrärahaa. Jos määräraha on tarkoitettu jäämään pysyvästi Tullin kehykseen vuodesta 2027 alkaen, niin se pienentää vastaavasti alla olevaa

esitystä. Täydentävässä talousarvioehdotuksessa Tulli on ehdottanut 3,4 milj. euron lisämäärärahoja vuodelle 2026 jo talousarvioehdotukseen sisältyvän 3 milj. euron lisäksi.

Alla tarkempi erittely ylläpitokustannuksista ja pakollisesta kehittämisestä:

	Arvio 2027	Arvio 2028	Arvio 2029	Arvio 2030
UTU pakollinen tuotannon tuki	1 530 000	1 560 000	1 590 000	1 625 000
Sidosjärjestelmien pakollinen UTU-sidonnainen tuotannon tuki, häiriöselvitys ja virhekorjaus	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000
Testiautomaatioympäristön ja -kirjastojen pakollinen kehittäminen ja ylläpito	710 000	730 000	740 000	755 000
UTU-sidonnaisen osuuden käyttöönotot	150 000	150 000	150 000	150 000
Pakolliset infrakulut (UTU:n ja sidosjärjestelmien jatkuvan palvelun kapasiteettikustannukset testi- ja tuotantoympäristössä)	4 500 000	4 500 000	4 500 000	4 500 000
Pakollinen tuotannon tuki, ylläpito, häiriöselvitys ja virhekorjaus yhteensä	8 590 000	8 640 000	8 680 000	8 730 000
UTU pakollinen ylläpitävä kehitystyö	1 300 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Sidosjärjestelmien UTU-sidonnainen pakollinen ylläpitävä kehitystyö	800 000	600 000	600 000	600 000
Pakollinen ylläpitävä kehitystyö yhteensä	2 100 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000
Kaikki yhteensä	10 690 000	10 240 000	10 280 000	10 330 000
Alv-direktiivin muutoksen vaikutukset, ICT-kapasiteetin lisääminen (kehyspäättös 2020-2023)	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Rahoitustarve	7 690 000	7 240 000	7 280 000	7 330 000

Mikäli tarvittavaa lisärahoitusta pysyvien ICT-menojen kasvuun ei myönnetä, niin

- UTU sidosjärjestelmineen rapautuu, tietoturva heikentyy ja ajan myötä järjestelmät lakkaavat toimimasta, jolloin myös Suomen ulkomaankauppa häiriintyy huomattavasti.
- Testiautomaation puute johtaisi useiden manuaalitestaaajien hankkimiseen, virhekorjausten viivästymiseen ja kallistumiseen, virheiden määrän kasvamiseen ja käyttöönottojen viivästymiseen. Myös asiakkaiden kanssa tehtävä testaus vaikeutuisi ja hidastuisi.
- Pakollisten teknologiamuutosten tekemättä jättäminen rapauttaisi järjestelmäkokonaisuutta ja johtaisi epävakaaseen ja riskialttiiseen järjestelmäympäristöön sekä kasvattaisi teknistä velkaa.

Mahdollinen laki- ja asetusmuutoksiin perustuva kehittäminen tapahtuu saatavan erillisrahoituksen turvin.

Tulli ehdottaa, että tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen aiheuttaman pysyvien ICT-menojen kasvun johdosta aiheutuvat menoerät 7 690 000 euroa vuodelle 2027, 7 240 000 euroa vuodelle 2028, 7 280 000 euroa vuodelle 2029 sekä vuodesta 2030 alkaen pysyvästi vuosittain 7 330 000 euroa lisätään Tullin toimintamenomäärärahoihin.

Tullilaboratorion toimitilahanke

Tullilaboratorion nykyisten, kunnoltaan rapistuneiden ja käyttötarkoitukseensa nähden vanhentuneiden toimitilojen korvaamiseen tähtäävä hanke on ollut menossa jo pitkään ja vuosien mittaan on selvitetty useita eri vaihtoehtoja korvaaviksi toimitiloiksi. Tehtyjen selvitysten perusteella osittainen uudisrakentaminen on kustannustehokkain vaihtoehto. Senaatti-kiinteistöjen johdolla on päästy ehdotettavaan ratkaisuun, jonka käsittely Raha-asianvaliokunnassa tapahtuu kevään 2026 aikana. Hankkeeseen on lisätty myös koko Tullia

palveleva takavarikkovarasto. Tämä muutos palvelee valtionhallinnon kokonaisuutta eikä päällekkäisiä toiminnallisuuksia ja turvallisuusratkaisuja tarvitse rakentaa useaan paikkaan.

Nykyiset Tullilaboratorion tilat sijaitsevat vuonna 1979 rakennetussa kiinteistössä, jonka pinta-ala on noin 5 304,5 brm² ja vuokra-ala noin 3 942 m². Tilavuokra on noin 660 000 euroa vuodessa. Rakennuksessa työskentelee 70 henkilöä. Nykyinen toimitila on teknisesti vanhentunut muun muassa talotekniikan osalta ja ilmanvaihdon rajallisuuden vuoksi näytteistä aiheutuu välillä merkittävää hajuhaittaa tiloihin ja ympäristöön. Lisäksi tilat eivät tue toiminnan prosesseja eivätkä vastaa kaikilta osin vaatimuksia esimerkiksi fyysisen ja terveydellisen työturvallisuuden ja tutkimuksissa tarvittavien olosuhteiden osalta. EU-rahoituksella tehtävien laiteinvestointien takia nykyiseen toimitilaan on tehtävä merkittäviä muutostöitä mm. ilmanvaihtoon ja jäähdytykseen, mikäli uusi toimitila ei toteudu.

Takavarikkovaraston nykyisten noin 1 626 m² varastotilojen ratkaisut eivät tue toiminnan prosesseja eivätkä vastaa kaikilta osin vaatimuksia esimerkiksi fyysisen työturvallisuuden osalta. Nykyiset tilat on vuokrattu ulkopuoliselta taholta ja tilavuokra on noin 240 000 euroa vuodessa.

Uudet toimitilat toteutettaisiin pääosin laboratoriotiloja sisältävänä uudisrakennuksena toisen valtion viraston käytössä olevan rakennuksen yhteyteen. Tämä ratkaisu mahdollistaisi muuttuneen toimintaympäristön huomioimisen, rakennuksen paremman muuntojoustavuuden ja kunnossapidon, esimerkiksi jaettuina taloteknisinä järjestelminä, logistiikan ratkaisuin ja yhteiskäyttötiloina. Laboratoriossa säilytetään merkittävä määrä takavarikoitua tavaraa, mikä edellyttää tiloihin erityisratkaisuja. Uudisrakennuksen pinta-ala on noin 3 700 brm² ja vuokra-ala noin 2 000 m². Olemassa olevasta rakennuksesta luovutetaan Tullin käyttöön noin 700 m² laboratorio- ja toimistotilaa sekä osuus yhteiskäyttötiloihin. Uudet laboratoriotilat otettaisiin käyttöön vuonna 2028.

Hankkeessa rakennettaisiin myös 1 236 m² varasto, missä säilytetään merkittävä määrä takavarikoitua tavaraa. Varaston toteutus laboratorion yhteyteen tuottaa toiminnallista ja taloudellista synergiaa Tullin sisällä ja myös jo hankkeen toteutuksen aikana. Synergiaa on tunnistettu etenkin aineiden kuljetus-, hävitys- ja säilytysratkaisuissa. Lisäksi on tunnistettu eduksi se, että laboratorion asiantuntemus kemikaalien ja vaarallisten aineiden käsittelyssä on lähellä varastoa.

Hankkeen tavoitteena on ajanmukainen, työturvallinen ja muuntojoustava työympäristö, joka mahdollistaa käyttäjän tehtäviin kuuluvan erikoistuneen tutkimus- ja selvitystyön sekä rohkaisee työryhmien ja toiminnallisten yksiköiden henkilöiden välisiin yhteyksiin, tiedon vaihtoon ja yhteistyöhön. Toimistotilojen järjestely on uusia työnteon tapoja tukeva monitilatoimisto, joka perustuu valtion toimitilastrategiaan ja työympäristökonseptiin.

Uusien tilojen arvioitu vuosivuokra on yhteensä 3,16 milj. euroa, joka muodostuu uudisrakennuksen 2,09 milj. euroa vuokrasta, Tullille toiselta valtion virastolta siirtyvistä toimisto- ja laboratoriotilojen vuokrasta 0,46 milj. euroa, 0,13 milj. euroa yhteiskäyttötilojen vuokrasta sekä takavarikkovaraston vuokrasta 0,48 milj. euroa. Nykyisten toimitilojen vuokramenot ovat yhteensä noin 0,89 milj. euroa.

Vuosien 2025 - 2028 kehyspääatöksessä momentille 28.01.20 Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (arviomääräraha) on varattu määräraha valtion kiinteistöjen turvallisuuden ja toimintavarmuuden kehittämiseen. Määrärahalla on Senaatti-kiinteistöjen mukaan tarkoitus kattaa investoinneista virastoille ja laitoksille aiheutuvia vuokra- ja ict-menoja. Senaatti-kiinteistöt on esittänyt tämän hankkeen tältä momentilta katettavaksi vuokraosuudeksi 150 000 euroa/vuosi. Vuokranmaksu alkaisi hankkeen valmistumisesta eli vuonna 2028.

Tullin toimitilamenot nousisivat muutoksen vuoksi noin 2,12 milj. euroa. Valtion toimitilamenojen kasvu olisi noin 1,62 milj. euroa. Osa jo nykyisin toteutuvista vuokramenoista siirtyisi toisen viraston toimintamenomomentilta Tullin toimintamenomomentilta maksettavaksi.

Osa vuokramenoista katettaisiin Senaatti-kiinteistöjen mukaan momentilta 28.01.20 Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen.

Vuokramenot	2028	2029
Tullilaboratorio uudisrakennus	695 396	2 086 188
Tullilaboratorio toiselta virastolta siirtyvät tilat	154 518	463 554
Tullilaboratorio osuus yhteiskäyttötiloista	41 857	125 570
Takavarikkovarasto	160 267	480 800
Uusien toimitilojen vuokramenot yhteensä	1 052 037	3 156 112
Nykyisten toimitilojen vuokramenot yhteensä	295 017	885 051
Momentilta 28.01.20 katettava vuokraosuus	50 000	150 000
Tullin vuokramenojen pysyvä kasvu	707 020	2 121 061
Toiselta virastolta siirtyvien tilojen vuokrakustannukset	167 238	501 714
Valtion vuokramenojen pysyvä kasvu	539 782	1 619 347

Valtio pystyy tarvittaessa luopumaan nykyisestä tullilaboratoriokiinteistöstä ja tontista hankkeen valmistuttua. Päätöksiä kohteen myymisestä ei tässä kohtaa ole, mutta myynti tukee valtion kiinteistöstrategiaa.

Tullille aiheutuu lisäksi kertaluonteisia kustannuksia toiminnan siirtämisestä uuteen toimitilaan ja vanhan toimitilan tyhjentämisestä yhteensä 6,77 miljoonaa euroa. Tullille on myönnetty vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa 681 000 euroa ja vuoden 2026 VN:n talousarvioehdotuksessa on mukana 2,77 milj. euroa, yhteensä 3,45 milj. euroa. Mikäli vuodelle 2026 haettu rahoitus myönnetään talousarviossa 2026, niin kattaakseen loput investoinneista aiheutuvat kustannukset Tulli tarvitsee 3,32 miljoonaa euroa lisäyksenä toimintamenojärärahöihin vuodelle 2027. Investointien kokonaiskustannusarvio (6,77 miljoonaa euroa) sisältää

- kalusteet ja kiinteät säilytyskalusteet kuten suoja- ja vetokaapit, toimisto- ja neuvottelutilojen kalusteet sekä varastojen säilytysratkaisut (1,54 milj. euroa),
- laboratorion toimintaedellytysten tarpeet kuten kaasu- ja nestetyyppijärjestelmät, kaasugeneraattorit ja testausvalmiudet (1,65 milj. euroa),
- kalusteiden, mittalaitteiden ja niihin liittyvien kalusteiden sekä aineiden ja tarvikkeiden muuttokustannukset (1,02 milj. euroa),
- vanhojen tilojen vuokra muuton ajalta, kun muutto kestää kauemmin kuin 2 kk (0,25 milj. euroa) ja
- turvatekniikan kalustus, työturvallisuusratkaisut ja näytteiden säilytyksen turvallisuusratkaisut (2,31 milj. euroa).

Hankkeen edetessä lopulliset kustannusvaikutukset tarkentuvat ja vuokranmäärä tarkistetaan hankkeen valmistumisen jälkeen investoinnin toteutumaan pohjautuen.

	2027	2028	2029	2030
Kertaluonteiset kustannukset	3 319 000			
Vuokramenojen kasvu		707 000	2 121 000	2 121 000
Yhteensä	3 319 000	707 000	2 121 000	2 121 000

Tulli ehdottaa Tullilaboratorion toimitilamenojen kasvusta johtuvaa lisäystä Tullin toimintamenojärärahöihin 3 319 000 euroa vuodelle 2027, 707 000 euroa vuodelle 2028 ja vuodesta 2029 alkaen pysyvästi vuosittain 2 121 000 euroa.

Tornion toimitilahanke

Tornio on Suomen vilkkain rajanylityspaikka. Rajan ylittää noin 5 miljoonaa ajoneuvoa vuodessa. Tavaraliikenne on reitittynyt uudelleen itäliikenteen muutoksien vuoksi, mikä on kasvattanut valvonnan tarvetta. Tornion rajanylityspaikka on valtakunnallisesti myös tärkeä huoltovarmuusreitti.

Tornion tulli toimii nykyisin kolmessa kiinteistössä eri puolille kaupunkia, joka ei ole toiminnan kannalta tehokas ratkaisu. Nykyiset tilat ovat jo käyttöikänsä päässä eivätkä enää täytä Tullin toiminnan ja turvallisuuden vaatimuksia. Tilojen saattaminen nykyisten laatutasojen mukaiseksi olisi kallista ja Tornion etelätullin kiinteistön osalta suojelukohteena jopa mahdotonta. Nykyisten rakennusten pohjaratkaisut eivät ole muuntojoustavia, eikä tarvittavaa toiminnallisuutta ja tilatehokkuutta pystytä niissä toteuttamaan. Nykytilojen peruskorjauksen ja tilojen parantamisen, huomioiden turvallisuus, terveellisyys ja toimistotyöympäristö, kustannusarvio on noin 13 milj. euroa. Hinta-arvio on Senaatti-kiinteistöjen tekemä ja sisältää peruskorjauksen lisäksi muutostöiden aikaiset väistötilakustannukset.

Tulli on yhdessä Senaattikiinteistön ja Tornion kaupungin kanssa etsinyt Tornion tullille korvaavia tiloja vuodesta 2016 alkaen. Olemassa olevasta rakennuskannasta Torniossa ei löydy Tullin käyttöön sopivaa tilaa. Hankkeen toteutus parantaisi merkittävästi Tullin sekä muiden toimivaltaisten turvallisuusviranomaisten yhteistyömahdollisuuksia ja varautumista poikkeustilanteisiin Tornion rajanylityspaikalla.

Hankkeen yksi tärkeä tavoite on ollut Tornion tullin toiminnan tehostaminen ja keskittäminen. Tornion rajanylityspaikan tarkastustoiminnan lisäksi samalle alueelle ja samaan kiinteistöön voidaan sijoittaa Tornion tullin liikkuva ryhmä, Tullin rikostorjunta sekä Tullin muut valtakunnalliset Tornioon sijoittuvat toiminnot. Keskitettyllä tilaratkaisulla saadaan yhteneväisyyttä ja tehokkuutta Tullin toimintaan sekä parannetaan asiakkaille annettavaa palvelua. Hankesuunnitelmassa on huomioitu poikkeusolosuhteissa toimiminen ja muiden viranomaisten mahdollisuudet toimia alueella. Hankkeesta on Senaatin johdolla yhteistyössä laadittu vaikutusarviointi, jonka loppuraportissa Tullin toiminnan tehostamisen kustannushyödyiksi arvioitiin yhteensä 363 000 euroa vuodessa.

Tornion rajanylityspaikan suunnitteluratkaisut noudattavat valtion ja Tullin toimitilastrategioita: tavoitteena on saada toimintaa tukevat, turvalliset ja terveelliset tilat. Tilankäytön tehostaminen sekä työnteon paikkariippumattomuus on huomioitu tilojen mitoituksessa ja uusissa tiloissa Tullin toimistotilojen tilankäyttö on saatu puolitettua. Kiinteistö ja toimitilat on suunniteltu kaikille Tullin toiminnoille ja noin 85 henkilölle, joista noin 60 prosenttia toimii Tullin valtakunnallisissa tehtävissä. Suunnittelu on toteutettu Senaatti-kiinteistöjen ohjeistuksen mukaisesti ja Senaatti-kiinteistöjen johtamana. Tullin tilojen mitoitus on Valtion toimitilastrategian mukainen ja toimistotiloissa toteutuu 10 neliön pinta-ala HTV:tä kohden.

Tontille sijoitettaisiin Tullin päärakennuksen lisäksi Tullin autotarkastusrakennus, autohalli sekä autokatos Tullin virka-autoja varten. Rakennusten huoneistoala on yhteensä 2 035 m².

Hanke on kokonaisuudessaan vuokravaikutteinen. Senaatti-kiinteistöjen vuokra-arvion mukaan Tullin vuosivuokra tulee 1.1.2028 alkaen olemaan 1 051 978 euroa (nykyiset tilat 259 287 euroa vuodessa). Senaatti-kiinteistöt on ilmoittanut, että vuokra-arviolaskelman edellytyksenä on, että rakennushanke alkaa kesäkuussa 2026 ja päättyy joulukuussa 2027. Hanke on käsitelty raha-asianvaliokunnassa 15.5.2025 ja saanut puollon. Vuokramenot Tornion toimitilan osalta kasvavat seuraavasti:

	eur/v
Uuden toimitilan vuokra	1 051 978
Nykyisten toimitilojen vuokrat	259 287
Vuokramenojen kasvu	792 691

Lisäksi Tullille aiheutuu kertaluonteisia kustannuksia toimipaikan perustamiseen liittyen vuosina 2026 - 2028 noin 720 000 euroa sisältäen kalusteet, valvontatekniikan laitteet ja Tullin toimitilaturvallisuuden tekniikan ja järjestelmät. Tullille on myönnetty vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa 200 000 euroa kertaluonteisiin kustannuksiin. Vuonna 2028 kertaluonteisia kustannuksia aiheutuu noin 520 000 euroa.

	2028	2029	2030
Tornion toimitilahanke/kertaluonteiset kust.	520 000		
Tornion toimitilahanke/vuokrat	793 000	793 000	793 000
Yhteensä	1 313 000	793 000	793 000

Tulli ehdottaa Tornion toimipaikan toimitilamenojen kasvusta johtuvaa lisäystä Tullin toimintameno määrärahoihin 1 313 000 euroa vuodelle 2028 ja vuodesta 2029 alkaen pysyvästi vuosittain 793 000 euroa.

Tullin suorituskyvyn parantaminen vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa

Valtioneuvosto julkaisi 11.9.2025 selonteon sisäisestä turvallisuudesta. Selonteossa kuvataan turvallisuusympäristön merkittävä muutos ja määritellään keskeisimmät sisäisen turvallisuuden politiikan painopisteet ja tavoitteet tuleville vuosille. Selonteon mukaan kansainvälinen turvallisuustilanne vaikuttaa yhä merkittävimmin Suomen sisäiseen turvallisuuteen ja muutos edellyttää turvallisuusviranomaisilta vahvaa varautumista ja valmiutta. Selonteossa on myös todettu, että turvallisuustilanteen muutos, tunnistetut riskit ja suorituskykyvaatimukset edellyttävät turvallisuusviranomaisten resurssien merkittävää vahvistamista.

Selonteossa määritellään sisäisen turvallisuuden painopisteiksi ja niihin liittyviksi tavoitteiksi, että

- 1) vakava nuoriso- ja jengirikollisuus eivät saa kasvusijaa suomalaisessa yhteiskunnassa,
- 2) järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjuntaan panostetaan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamiseksi,
- 3) väkivaltaisten ääriliikkeiden ja terrorismin uhka hallitaan,
- 4) laitonta maahantuloa torjutaan tehokkaasti ja varaudutaan laajamittaiseen maahantuloon sekä hybridivaikuttamiseen rajoilla,
- 5) suomalaista yhteiskuntaa suojataan vihamieliseltä informaatiovaikuttamiselta,
- 6) vieraiden valtioiden vakoilutoiminnan uhkat torjutaan tehokkaasti, ja
- 7) Suomi suojaa kriittistä infrastruktuuriaan.

Em. tavoitteita toteutetaan varmistamalla viranomaisten toimintaedellytykset ja rahoituspohja, kehittämällä lainsäädäntöä ja toimivaltuuksia sekä varautumalla kriiseihin ja laajamittaisiin uhkiin.

Sisäisen turvallisuuden pitkäjänteisen kehittämisen osana selonteossa todetaan Tullin osalta, että "Parannetaan muuttuneessa turvallisuustilanteessa Tullin suorituskykyä vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa meriliikenteen korostuessa Suomen turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta. Varmistetaan Tullin kyky satamissa ja muilla keskeisillä ulkomaanliikenteen maahantulopaikoilla." Selonteossa näin korostetaan perustellusti satamaturvallisuuden merkitystä Suomen yhteiskunnan suojaamiseksi. Päävastuu tällä alueella on osoitettu Tullille, koska Tulli on ainoa turvallisuusviranomainen EU:n sisärajoilla ja Tullin toiminta keskittyy erityisesti satamiin ja meriliikenteeseen itärajan ollessa suljettuna. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategian (valtioneuvoston periaatepäätös 27.2.2025) ja sisäisen turvallisuuden selonteon osalta keskeistä on satamaturvallisuuden osalta vastata varautumisen ja valmiuden nostamiseen. Toimenpiteet vastaavat selonteon tavoitteita: panostetaan järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden

torjuntaan ja suojataan kriittistä infrastruktuuria varmistaen samalla näin myös kuljetusketjujen turvallisuutta ulkomaanliikenteen solmukohdissa huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Tullin suorituskykyä vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuushkia erityisesti satamissa ja muilla keskeisillä ulkomaanliikenteen maahantulopaikoilla tulee tulevana vuosina kehittää erityisesti jäljempänä mainituilla varautumisen painopistealueilla kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi:

Tullin virka-asetta sekä etälamautinta koskevan voimankäyttövälineistön saattaminen vastaamaan nykytilan suorituskykyä

Rajat ylittävä rikollisuus on uudistanut toimintamallejaan, minkä seurauksena uusia salakuljetusreittejä ja logistisia ratkaisuita havaitaan jatkuvasti. Viime vuosina Suomeen on rantautunut myös aiempaa suoraviivaisemmin toimivia ja väkivaltaisempia rikollisryhmiä, jotka ovat verkostoituneet Suomessa vaikuttavien rikollisryhmien kanssa. Puolet EU:n vaarallisimmista rikollisverkostoista on osallisena väkivaltaisessa huumekaupassa. Järjestäytyneen rikollisuuden organisoima huumekauppa on nykyään yksi Euroopan vakavimmista turvallisuushkista. Se myös lukeutuu järjestäytyneen rikollisuuden tärkeimpiin voittoja tuottaviin toimintamuotoihin, ja sen arvioidaan muodostavan noin viidenneksen maailmanlaajuisesta rikoshyödyistä.

Voimankäyttövälineistä virka-ase on aiemmin kuulunut Tullissa vain hyvin rajatun henkilöstön, pääosin tullirikostorjuntatehtäviä suorittavan henkilöstön, käyttöön. Muutoksessa olevan Tullin toimintaympäristön ja rajat ylittävän rikollisuuden toimintatapojen muutoksen tuomiin uhka- ja vaaratilanteisiin varautumiseksi sekä ennalta estämiseksi Tulli rajatusti laajentaa vajaan 100 operatiivisissa valvontatehtävissä toimivien henkilöiden voimankäyttövälineistöä virka-aseella.

Tullin tarve voimankäyttövälineille perustuu virkatehtävien luonteeseen ja siihen, että Tulli toimii lainvalvojana tilanteissa, joissa voi esiintyä väkivaltaa, uhkaa tai vakavaa vaaraa. Voimankäyttövälineet toimivat keinoina varautua esimerkiksi aseistettuja rikollisia tai aggressiivisia henkilöitä vastaan. Edellä kuvatut muutokset ja uudenlaiset häiriötilanteet edellyttävät Tullilta nopeaa ja tehokasta reagointia muuttuviin olosuhteisiin, kuten Tullin sisäiset seurannat henkilöstön työssään kohtaamista uhka- ja vaaratilanteiden kasvusta osoittavat samoin kuin myös PTR-viranomaisten toimintaympäristöarviot.

Tullimiehen voimankäytöstä säädetään tullilain (304/2016) 4 luvun 22 – 27 §:ssä. Voimakeinojen käyttöön liittyvästä voimankäyttökoulutuksesta, voimankäytön harjoittelusta ja seurannasta, voimankäyttövälineiden säilyttämisestä sekä voimakeinojen käytön valvonnasta säädetään tarkemmin valtiovaraministeriön asetuksessa Tullin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä (610/2017). Voimankäyttövälineistä ja tullimiehen oikeudesta kantaa voimankäyttövälineitä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa Tullin voimankäyttövälineistä ja tullimiehen oikeudesta kantaa voimankäyttövälineitä (602/2017).

Virka-ase laajennetaan voimankäyttövälineeksi vuonna 2026 rajatulle käyttäjäryhmälle n. 40 operatiivisissa tehtävissä toimivalle henkilölle ja vuosina 2027-2028 n. 50 henkilölle lisää. Virka-aseiden hankintakustannusten lisäksi kustannuksia syntyy mm. suojavälineistä, virka-aseen käytön säännöllisistä koulutuksista koulutusmateriaaleineen ja matkakustannuksineen sekä virka-aseiden säilyttämisratkaisujen vaatimista toimitilamuutos- ja turvatekniikkavaatimuksista.

	Arvio 2027	Arvio 2028	Arvio 2029	Arvio 2030
Virka-aseiden hankinta	22 000	22 000		
Koulutus- ja ylläpitokustannukset	20 000	29 000	20 000	24 000
Toimitilamuutokset ja turvatekniikka	100 000	100 000		
Yhteensä	142 000	151 000	20 000	24 000

Etälamautin on hyväksytty Tullin viralliseksi voimankäyttövälineeksi ja vuodesta 2021 lähtien hankittujen etälamauttimien laite-elinkaari sekä laitevalmistajan tuotetuki käytössä olevalle etälamauttimelle päättyy alkuvuodesta 2029. Etälamauttimien vaihto olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa jatkuvuuden varmistamiseksi vuosittaisina 30 kappaleen hankintaerinä ennen laitevalmistajan tuotetuen päättymistä vuosina 2026 - 2030. Käytössä olevien etälamauttimien korvaaminen uusilla viranomaistoimintaan suunnitelluilla etälamauttimilla varmistaa jatkossakin henkilöstön toimintakyvyyden sekä työturvallisuuden uhka- ja vaaratilanteissa. Korvaavan etälamautinlaitteen osalta kustannuksissa on huomioitu myös näiden elinkaari. Etälamauttimien hankintakustannusten lisäksi kustannuksia syntyy laitekohtaisista koteloista, harjoitusmateriaaleista sekä lisensseistä.

	Arvio 2027	Arvio 2028	Arvio 2029	Arvio 2030
Etälamauttimien hankinta	112 000	112 000	109 000	109 000
Laitekotelot, harjoitusmateriaalit sekä laitelisenssit	19 000	14 000	22 000	18 000
Yhteensä	131 000	126 000	131 000	127 000

Tullin teknisen valvonnan kyvykkyyksien kehittäminen satamissa

Teknisen valvonnan järjestelmät satamissa

Tulli ylläpitää satamissa omia ja viranomaisyhteistyössä käytettäviä teknisen valvonnan järjestelmiä. Tullin tekninen valvonta satamissa perustuu tullilain (304/2016) 28 §:n, jonka mukaan Tulli voi suorittaa ajoneuvoihin, ajoneuvon kuljettajiin, esineisiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista esimerkiksi matkustajaterminaaleissa ja tavaraliikenteelle tarkoitetuilla satama-alueilla, siitä ennalta ilmoitettuaan. Tullin lisäksi satamiin sijoitetusta teknisestä valvonnasta hyötyvät viranomaisyhteistyössä myös muut turvallisuusviranomaiset omien toimivaltasäännöstensä mukaisissa tehtävissä.

Teknisen valvonnan kyvykkyyksillä on keskeinen rooli nykypäivän tullivalvonnassa ja Tullin rikostorjunnassa. Tulevaisuudessa tämä rooli tulee korostumaan entisestään. Satamaan sijoitetun teknisen valvonnan ansiosta Tulli kykenee tukemaan satamissa toteutettavaa tavaraliikenteen valvontaa, esimerkiksi käytettävissä olevia valvonnan resursseja paremmin kohdentamalla. Tullirikosten selvittämisessä sekä ennalta estämisessä ja paljastamisessa teknisen valvonnan materiaali muodostaa monesti tärkeän osan kokonaisuuden hahmottamiseksi analysoitavasta tiedosta lisäten näin tullirikoksista kiinni jäämisen riskiä. Lisäksi teknisen valvonnan tallenteet voivat tarvittaessa toimia epäiltyjen tullirikosten todistusaineistona ja palvelevat siten osaltaan myös rikosvastuun toteutumista.

Suomen matkustaja-autolautta- ja tavaraliikenteelle keskeisissä satamissa on meneillään tai lähivuosina alkamassa merkittäviä kehityshankkeita. Turun satamaan ollaan rakentamassa kokonaan uutta matkustaja-autolauttaliikenteen terminaalia ja siihen liittyvää satama-aluetta, joiden on tarkoitus valmistua arviolta vuoden 2028 aikana. Helsingin satamassa puolestaan on suunnitteilla 2020–2030 luvuille ajoittuvia mittavia uudistuksia Tallinnan liikenteen keskittämiseksi Länsisatamaan ja Tukholmaan suuntautuvan liikenteen keskittämiseksi Katajanokalle sekä Vuosaaren sataman kehittämiseksi.

Satamien uudistushankkeiden muutostyöt aiheuttavat Tullille kustannuksia jo teknisen valvonnan nykytilan mukaisen kyvykkyyden ylläpidossa. Toisaalta satamien omat kehityshankkeet ovat myös satamissa toimiville viranomaisille, kuten Tullille erinomainen mahdollisuus kehittää teknisen valvonnan kyvykkyyksiä vastaamaan nykypäivän turvallisuusuhkiin ja saada synergiaetuja esimerkiksi infra- ja kaapelointitöihin satamien omista hankkeista.

Satamien omien kehityshankkeiden yhteydessä toteutettavan teknisen valvonnan kehittämisen lisäksi Tullissa on tunnistettu tarpeita myös muiden satamien teknisen valvonnan kehittämiseen. Tärkeimpiä tunnistettuja teknisen valvonnan kehittämiskohteita ovat kaikki rahtiliikenteen satamat sekä Ahvenanmaan matkustaja-autolauttaliikenteen satamat. Näiden satamien osalta Tullin teknisen valvonnan kyvykkyydet satama-alueilla eivät vastaa enää turvallisuusympäristön nopeasta muutoksesta johtuneisiin nykyisiin ja tulevaisuudessa odotettavissa oleviin turvallisuusuhkiin.

Tulli ehdottaa 100 000 euron määrärahaa vuodelle 2027 sekä vuotuista 75 000 euron määrärahaa vuosille 2028–2030 teknisen valvonnan kyvykkyyksien kehittämiseen satamissa. Ehdotetut määrärahat kattavat Turun satamauudistukseen liittyvän teknisen valvonnan kyvykkyyden nykytilan säilyttämisen ja samassa yhteydessä toteutettavaksi suunnitellun kehittämisen kustannukset, Helsingin satamauudistusten vuosille 2027–2030 ajoittuvien valmistelevien muutosten ja kehitystöiden kustannukset sekä vuosittain sataman koosta riippuen yhden tai kahden sataman teknisen valvonnan kyvykkyyksien kehittämisen ja liittäminen osaksi keskitettyä valtakunnallista teknisen valvonnan järjestelmää.

Teknisen rikostorjunnan kyvykkyyksien kehittäminen satamissa

Suomessa järjestäytyneen rikollisuuden toiminta on viime vuosina laajentunut ja ammattimaistunut, mikä näkyy myös Tullin rikostorjunnan toimintaympäristössä. Ammattimaisesti ja suunnitelmallisesti toimivat rikolliset pyrkivät aiempaa yleisemmin hyödyntämään rikollisessa toiminnassaan modernia teknologiaa, tavoitteenaan tunnistaa viranomaisten toimia ja siten pienentää kiinnijäämisriskiään. Samaan aikaan rikollisverkostot hyödyntävät yhä monimutkaisempia kansainvälisiä logistiikkaketjuja salakuljetuksen, huumausaineiden, rahanpesun ja muiden talousrikosten toteuttamiseen Kansainvälisen rikollisen toiminnan kehitys haastaa Tullin ja korostaa tarvetta muun muassa reaaliaikaiselle rikostorjunnalle ja tiedonvaihdolle sekä muun muassa rikostutkintaan liittyvien keinojen ja viranomaisyhteistyön jatkuvaa kehittämistä.

Tullin toimintasektorilla on siten olennainen tarve kehittää Tullin teknisen tarkkailun toimintavalmiuksia ja suorituskykyä tullirikosten estämiseksi ja selvittämiseksi. Samalla parannetaan Tullin teknistä kykyä havaita eräitä tekeillä oleviin rikoksiin liittyviä poikkeavuuksia. Teknisen kyvykkyyden avulla voidaan parantaa Tullin kykyä paljastaa rikollista toimintaa ja samalla edistetään merkittävästi Tullin virkamiesten työturvallisuutta sekä vähennetään riskiä viranomaisten toimenpiteiden liian varhaisesta paljastumisesta.

Tulli ehdottaa 215 000 euron määrärahaa vuodelle 2027 sekä vuotuista 170 000 euron määrärahaa vuosille 2028 - 2030 teknisen rikostorjunnan kyvykkyyksien kehittämiseen satamissa. Vuosille 2027 - 2030 esitettävä lisärahoitus kattaa teknisen tiedonhankinnan välineistöjä sekä miehittämättömän ilmailun toteuttamiseen liittyvää kalustoa.

Kehitystoimien tavoitteena on luoda tehokas valvonnallinen kyvykkyys, joka palvelee sekä rikostorjunnan että logistisen tehokkuuden tarpeita. Hankinnan kohteena olevaa teknistä kyvykkyyttä on tarkoitus käyttää kaikenlaisien vakavien tullirikosten estämisessä ja selvittämisessä. Tekninen kyvykkyys parantaa Tullin toimintakykyä niin salakuljetustyyppisen rikollisuuden torjunnassa kuin myös pakoterikosten paljastamisessa ja tutkinnassa. Hankittavilla teknisillä välineillä, sovellettavilla menetelmillä ja kehittyneillä toimintamalleilla parannettaisiin Tullin kykyä havaita tiettyjä rikollisten viime vuosina selvästi yleistyneitä toimintatapoja sekä tunnistaa poikkeavuuksia tavara- ja liikennevirroissa. Parantuneen kyvykkyyden myötä Tullilla olisi myös mahdollisuus kohdistaa voimavarojaan nykyistä tehokkaammin rikostorjunnallisesti ja valvonnallisesti olennaisiin kohteisiin sekä turvata samalla laillisen liikenteen sujuvuus.

Hankkeella voidaan siten tehostaa valvontaa ilman että se hidastaa sataman toimintaa tai kuljetusvirtoja. Edelleen hankkeen avulla voidaan parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja tilannekuvaa sekä lisätä työturvallisuutta niin rikostorjunnan kuin tullivalvonnan

alueella. Tavoitteena ei ole valvoa ”enemmän”, vaan valvoa fiksummin: hyödyntää nykyaikaista teknologiaa, joka mahdollistaa tarkemman riskien arvioinnin ja oikea-aikaiset toimenpiteet.

Lisäksi Tulli ehdottaa 450 000 euron määrärahaa vuodelle 2027 Tullin kasvojentunnistuskäytön rakentamiseksi, aloittaen liikenteellisesti merkittävimmistä matkustaja-autolauttaliikenteen satamista. Ehdotettu määräraha kattaa automaattisen kasvojentunnistuksen järjestelmän rakentamiseen tarvittavat palvelimiin, tietoliikenteeseen, ohjelmistolisensseihin ja käyttöönotto-työhön tehtävät investoinnit. Menetelmän käyttöön tarvittavat teknisen valvonnan järjestelmät Tullilla on jo olemassa tärkeimmissä matkustaja-autolauttaliikenteen satamissa. Lisäksi Tulli ehdottaa vuosille 2028–2030 vuotuista 50 000 euron määrärahaa edellä mainitun käytön ylläpidon ja pienkehityksen kustannuksiin. Hankkeen valmisteluun ja aloituskuluihin on jo varattu rahoitusta ja se on tarkoitus käynnistää vuoden 2026 aikana.

Tullilla on henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) mukaan oikeus käsitellä teknisessä valvonnassa saatuja henkilötietoja myös automaattisessa kasvojentunnistuksessa rikosten ennalta estämiseen, selvittämiseen, paljastamiseen tai syyteharkintaan saattamiseen liittyvään toimenpiteeseen taikka pakkokeinon käyttöön liittyvää toimenpidettä varten. Lisäksi biometrisestä etätunnistamisesta (ml. automaattinen kasvojentunnistus) säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1689 tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä (tekoälysäädös). Tekoälysäädöksen johdosta on tulossa tarkentavaa kansallista sääntelyä, sisältäen mm. lainvalvontaviranomaisten suorittaman biometrisen etätunnistamisen luvanantamismenettelyn. Tullilla tulee tämän meneillään olevan lainsäädäntöhankkeen hallituksen esitysluonnoksen mukaan olemaan myös jatkossa oikeus teknisen valvonnan kuvatallenteisiin tehtävään automaattiseen kasvojentunnistukseen rikostorjuntatehtävissä.

Tullissa on viime vuosina pilotoitu automaattiseen kasvojentunnistukseen tarkoitettuja ohjelmistoja. Viimeisimmän keväällä 2025 toteutetun pilottitestauksen perusteella saatavilla olevan teknologian on katsottu olevan toimivaa, valmista ja luotettavaa myös tuotantokäyttöön viranomaistoiminnassa otettavaksi.

Automaattista kasvojentunnistusta käytettäisiin Tullissa vakavien tullirikosten, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Menetelmä mahdollistaa teknisen valvonnan kuvatallenteista tehtävän vakavasta tullirikoksesta epäillyn tai henkilön, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän vakavaan tullirikokseen, löytämisen suurten henkilömäärien matkustajavirroista. Esimerkiksi Helsingin ja Tallinnan välisen liikenteen yhdestä matkustaja-autolautasta voi saapua maahan hyvin lyhyessä ajassa lähemmäs 3 000 matkustajaa, joiden joukosta yksittäisen etsittävän henkilön löytäminen perinteisillä menetelmillä kuvatallenteita katsomalla on aikaa vievää, henkilöresursseja vaativaa ja lisäksi paikoin myös epävarmaa. Automaattisen kasvojentunnistusteknologian avulla yksittäisen henkilön etsiminen koneellisesti kuvatallenteita seulomalla etenkin useampien laivavuorojen osalta on tehokkaampaa ja tuottaa varmemmin etsityn henkilön löytymisen. Löytämällä etsittävä henkilö teknisen valvonnan tallenteista, saadaan selvitettyä olevaan tapaukseen tärkeää tietoa tämän matkustamisesta ja liikkeistä myös satamasta eteenpäin. Tällaiset tiedot edistävät kokonais kuvan hahmottamista ja siten vakavien tullirikosten selvittämistä sekä ennalta estämistä ja paljastamista. Automaattisen kasvojentunnistuksen käyttäminen lisää vakavista tullirikoksista kiinnijäämisen riskiä lisäten näin yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja edesauttaen rikosvastuun toteutumista. Mikäli myöhemmässä vaiheessa säädetään kansallista lainsäädäntöä tekoälysäädöksessä nyt kiellettyyn, mutta kansallisessa lainsäädännössä erikseen sallittavaksi mahdollistettuun reaaliaikaiseen biometriseen etätunnistamiseen lainvalvontatarkoituksissa julkisissa tiloissa, voidaan samaa teknistä järjestelmää käyttää tulevaisuudessa myös reaaliaikaiseen teknisen valvonnan kuvavirtaan, samojen edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

	Arvio 2027	Arvio 2028	Arvio 2029	Arvio 2030
Teknisen valvonnan järjestelmät	100 000	75 000	75 000	75 000
Teknisen tiedonhankinnan välineistö	165 000	120 000	120 000	120 000
Miehittämättömän ilmailun toteuttamiseen liittyvä kalusto	50 000	50 000	50 000	50 000
Automaattisen kasvojentunnistuksen kyvykkyyden kehittäminen	450 000	50 000	50 000	50 000
Yhteensä	765 000	295 000	295 000	295 000

Teknisen valvonnan ja rikostorjunnan kehittäminen ei ole ainoastaan turvallisuuskysymys – se on myös kysymys satamien toiminnallisesta tehokkuudesta, logistisesta sujuvuudesta ja kansainvälisestä uskottavuudesta.

Eurooppalainen merenkulkualan yhdennetyn palvelinympäristön (EMSWe) kehittäminen

Eurooppalaisella merenkulkualan yhdennetyllä palveluympäristöllä (EU) 2019/1239 (European Maritime Single Window environment, EMSWe) tarkoitetaan oikeudellista ja teknistä kehystä, joka on luotu satamissa käyntejä unionissa koskeviin ilmoitusvelvoitteisiin liittyvien tietojen sähköistä siirtämistä varten, joka koostuu yhdenmukaistettuja ilmoituskäyttöliittymiä hyödyntävien merenkulkualan kansallisten keskitettyjen palvelupisteiden verkostosta ja johon sisältyy tietojenvaihtoa SafeSeaNet-järjestelmän ja muiden asiaankuuluvien järjestelmien kautta sekä yhteisiä palveluja käyttäjärekisteriä ja pääsynhallintaa, osoitusta, alusten tunnistamista, sijaintikoodeja sekä vaarallisia ja ympäristöä pilaavia aineita ja terveyttä koskevia tietoja varten.

Delegoidulla asetuksella (EU) 2023/205 täydennetään asetusta (EU) 1239/2019 luomalla uusi liite I, jossa kootaan yhteen tiedot, jotka aluksen on annettava aluksen käydessä satamassa. Täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2023/204 vahvistetaan EMSWe-datajoukon tietosisältö ja tekniset eritelmät, standardit ja menetelmät. Tulli on esittänyt datajoukkoihin toiminnan tukemiseksi tarvittavia lisäyksiä. Muutokset ovat täysin olennaisia Tullin valvontatyön ja myös Suomen kansallisen sisäisen turvallisuuden turvaamiseksi. Kehitystyö tukee myös 27.2.2025 annettua valtioneuvostonperiaatepäätöstä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategian (2025-2030) toimenpideohjelman kohta 9 satamaturvallisuuden parantaminen –toimea tehostamalla satamaturvallisuuteen kytkeytyvää tullivalvontaan ja tullirikostorjuntaan liittyvää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.

Vuodelle 2027 ehdotettava lisärahoitus 275 000 euroa kattaa asetuksen 2019/1239 mukaisten satamissa käyntejä unionissa koskeviin ilmoitusvelvoitteisiin liittyvien tietojen sähköistä siirtämistä koskevasta tietojärjestelmästä ja prosessien kehittämisestä aiheutuvia kustannuksia. Tulli on ehdottanut vuoden 2025 kolmannessa lisätalousarvioehdotuksessa 425 000 euron lisärahoitusta yhdennetyn palveluympäristön kehittämiseen. VN:n esityksessä vuoden 2025 kolmanneksi lisätalousarvioksi näitä ei ollut mukana. Lisäksi Tulli on vuoden 2026 talousarvioehdotuksessa ja täydentävässä talousarvioehdotuksessa ehdottanut 425 000 euron lisärahoitusta yhdennetyn palveluympäristön kehittämiseen. Määräraha ei ole mukana VN:n talousarvioehdotuksessa vuodelle 2026.

Yhteenveto vuosien 2027 – 2030 kustannuksista liittyen suorituskyyvyn parantamiseen vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa:

	Arvio 2027	Arvio 2028	Arvio 2029	Arvio 2030
Voimankäyttövälineistön saattaminen vastaamaan nykytilan suorituskyykyä	273 000	277 000	151 000	151 000
Teknisen valvonnan kyvykkyyden kehittäminen satamissa	765 000	295 000	295 000	295 000
Eurooppalaisen merenkulkualan yhdenntyn palveluympäristön kehittäminen	275 000			
Yhteensä	1 313 000	572 000	446 000	446 000

Edellä kuvattuja kehyskauden strategisia toimia tullaan jatkossa täydentämään ja tarkentamaan hankkeiden kustannusten täsmentyessä. Tulli tulee ehdottamaan lisätalousarviomenettelyssä vuodelle 2026 lisämäärärahoja suorituskyyvyn parantamiseen vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa.

Valtioneuvoston selonteossa sisäisestä turvallisuudesta todetaan, että Poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin sekä Rajavartiolaitoksen investointeihin tulisi ottaa käyttöön vuosittainen indeksitarkistus, joka korjattaisiin jälkikäteen vastaamaan todellista kustannustason nousua. Tullin näkemyksen mukaan samankaltainen indeksitarkistus tulisi ulottaa Tullinkin toimintamenoihin, sillä indeksitarkistuksia on tullut viime vuosina vain palkkausmenoihin eli toimintamenoäärärahojen reaalinen ostovoima on heikentynyt koronapandemian ja Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan aiheutuneen inflaatiopiikin aikana.

Tulli ehdottaa lisäyksiä Tullin toimintamenoäärärahoihin 1 313 000 euroa vuodelle 2027, 572 000 euroa vuodelle 2028, 446 000 euroa vuodelle 2029 sekä 446 000 euroa vuodelle 2030 Tullin suorituskyyvyn parantamiseksi vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä – kansallisen lainsäädännön muutokset

Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä (PMJ) tuli voimaan 1.5.2019 ja lakimuutos 863/2025 tulee voimaan 1.12.2025. Saldo- ja tilitapahtumatietojen välittämisen osalta (lain 3 luku) muutos tulee voimaan 1.6.2026. Lailla parannetaan viranomaisten sähköistä tiedonsaantia kansalaisten ja yritysten sekä yhteisöjen pankki- ja maksutileistä. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä lisää viranomaisten mahdollisuuksia rahanpesun torjuntaan ja terrorismin rahoittamisen torjumiseen sekä laajentaa viranomaisten välistä yhteistyötä esimerkiksi vakavien rikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä koostuu luottolaitosten ylläpitämistä tiedonhakujärjestelmistä ja Tullin ylläpitämästä pankki- ja maksutilirekisteristä, johon osa luottolaitoksista toimittaa tietonsa sekä koostavasta sovelluksesta. Maksulaitosten, sähkörahayhteisöjen ja kryptovarapalvelujen tarjoajien on salassapitosäätöjen ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä annettava Tullille laissa säädettyjä tietoja tilinhaltijasta ja tilin käyttöoikeudenhaltijasta sekä kryptovarapalvelujen asiakastiedoista.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää säätelevään kansalliseen lainsäädäntöön tullaan vuosina 2026-2029 tekemään EU:n 6. rahanpesudirektiivin (6ALMD) mukaiset muutokset. Keskeisinä muutostekijöinä ovat uudet tietoverot sanomaliikenteeseen sekä päivitykset sanomaformaattiin ja muutokset hakuehtoihin (ns. sumeat ja litteroivat haut). Lisäksi Bank Account Registers Interconnection System (BARIS) -järjestelmässä liitetään yhteen EU:n jäsenvaltioiden keskitetyt automatisoidut tilitietojen hakumekanismit.

Uusien tietöerien ja sanomaformaatin soveltaminen aloitetaan vuoden 2027 puolivälissä. Uudet tietöerät sanomaliikenteeseen sekä päivitykset sanomaformaattiin edellyttävät pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään tehtäviä järjestelmämuutoksia mm seuraavilta osin:

- arvopaperitilien yksilöllisen tunnisteen ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät;
- luottolaitoksen tai finanssilaitoksen antaman virtuaalisten IBAN-tilinumeron ja tilin, jolle virtuaaliselle IBAN-tilinumerolle osoitetut maksut ohjataan automaattisesti uudelleen, yksilöllinen tilitunniste ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät;
- pankkitilien tai maksutilien osalta: IBAN-numero tai, jos maksutiliä ei voida tunnistaa IBAN-numerolla, yksilöllinen tilitunniste, ja tilin avaamis- ja tarvittaessa lopetuspäivä;
- kryptovaratilien osalta: tilin yksilöllinen tunnisteen ja tilin avaamis- ja lopetuspäivät;
- ISO20022-standardin käyttöönotto rajat ylittävissä tilitapahtumatiedusteluissa.

Tulli kansallisena pankki ja maksutilien valvontajärjestelmästä vastaavana viranomaisena vastaa edellä mainittujen muutostyökokonaisuuksien toimeenpanosta. Muutostyökokonaisuuksien toimeenpano tulee sisältämään määrittelyä, kehittämisestä ja testaamisesta aiheutuvia kustannuksia Tullille vuosina 2027-2029. Tulli on talousarvioehdotuksessa sekä täydentävässä talousarvioehdotuksessa 2026 ehdottanut 300 000 euroa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän lain 863/2025 toimeenpanoa koskevaan kansalliseen tekniseen toteutukseen. Määräraha ei ole mukana VN:n talousarvioehdotuksessa vuodelle 2026.

	Arvio 2027	Arvio 2028	Arvio 2029
Sanomaliikenteen uudet tietöerät sekä rahoitustietodirektiivin päivitys sanomaformaattiin ja uudet hakuehdot Määrittely, kehitystyön käynnistäminen	750 000		
Kehittäminen, testaus		750 000	
Testaus ja käyttöönotto			200 000
Yhteensä	750 000	750 000	200 000

Tulli ehdottaa lisättäväksi Tullin toimintamenomäärärahoihin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kansallisen lainsäädäntömuutosten toimeenpanoon 750 000 eur vuonna 2027, 750 000 euroa vuonna 2028 ja 200 000 euroa vuonna 2029.

Tullin data-alustan (Vetinari) ja siihen integroitavien toiminnallisuuden kehittäminen

Tullin strategian ytimessä on yhtenäisen ja tehokkaan organisaation rakentaminen. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää perustavanlaatuista muutosta siinä, miten tietoa hyödynnetään läpi koko organisaation – aina tullauksesta ja verotuksesta valvontaan ja rikostorjuntaan. Kasvavat tietomäärät ja digitalisaatio vaativat modernia, keskitettyä ratkaisua, joka palvelee kaikkia Tullin toimintoja ja mahdollistaa aidosti tietoon perustuvan päätöksenteon. Ehdotettu ratkaisu on koko Tullin yhteinen, strateginen data-alusta, joka toimii organisaation digitaalisena selkärankana. Alusta ei ole vain yksittäinen järjestelmä, vaan kokonaisarkkitehtuuri, joka kattaa:

- tiedon integraation: Kaikkien Tullin tarvitsemien sisäisten ja ulkoisten tietolähteiden saumaton yhdistäminen yhteen paikkaan.
- tiedon tallennuksen: Moderni Data Lake -arkkitehtuuri, joka mahdollistaa erilaisten ja suurten tietomassojen joustavan ja kustannustehokkaan varastoinnin ja käsittelyn.
- tiedon käsittelyn ja analytiikan: Kehittyneet analytiikan, tekoälyn ja koneoppimisen työkalut, jotka palvelevat kaikkia Tullin tarpeita reaaliaikaisesta riskianalyysistä ja poikkeamien havaitsemisesta laajojen ilmiöiden strategiseen analyysiin.
- tiedon hyödyntämisen: Alusta tarjoaa perustan monipuoliselle raportoinnille, tilannekuvan muodostamiselle ja tietojohdamiselle, tuottaen ajantasaista ja jalostettua tietoa operatiivisen ja strategisen päätöksenteon tueksi koko organisaatiossa.

Moderni data-alusta mahdollistaa Tullin toiminnan tehostamisen ja vaikuttavuuden parantamisen kaikilla osa-alueilla. Sen avulla voimme siirtyä siiloutuneista järjestelmistä ja prosesseista yhtenäiseen toimintamalliin. Alustan hyödyt:

- Asiakasymmärryksen syventäminen ja palveluiden kohdentaminen: Alusta mahdollistaa ensimmäistä kertaa kaiken asiakkaaseen liittyvän tiedon yhdistämisen eri järjestelmistä – kuten tullilmoitukset, lupatiedot, valvontahavainnot ja asiointihistoria. Tämä luo kokonaisvaltaisen 360 asteen näkymän jokaiseen asiakkaaseen. Tämän syvemmän ymmärryksen avulla Tulli voi tunnistaa luotettavat, sääntöjä noudattavat toimijat ja tarjota heille sujuvampia ja ennakoitavampia palveluita, mikä vähentää heidän hallinnollista taakkaansa. Samalla resurssit voidaan kohdentaa tehokkaammin niihin toimijoihin, joiden riskiprofiili on korkeampi.
- Laillisen kaupan sujuvoittaminen ja verotulojen varmistaminen: Alusta mahdollistaa aiempaa tarkemman ja reaaliaikaisemman riskianalyysin myös tullaus- ja verotusprosesseissa. Analysoimalla laajoja tietomassoja voimme tunnistaa riskilähteykset (esim. virheelliset tullinimikkeet, aliarvostus) tehokkaammin ja kohdentaa tarkastukset ainoastaan niihin. Tämä nopeuttaa laillisen tavaraliikenteen läpimenoa, vähentää yrityksille koituvaa hallinnollista taakkaa ja samalla varmistaa verokertymän oikeellisuuden. Yksittäisten ja erillisten riskimoottorien keskittäminen yhdelle alustalle tehostaa toimintaa ja alentaa ylläpito- ja kehityskustannuksia merkittävästi.
- Rikostorjunnassa korostuu aiempaa enemmän rikollisten ilmiöiden tunnistettavuus, ennakointi ja uhkien arviointi. Nykyisessä maailmantilanteessa uudenlaisia uhkia syntyy jatkuvasti ja häiriö- sekä kriisitilanteet ovat yhä useammin monialaisia. Käsiteltävän tiedon määrä, muun muassa vähäarvoisten lähetysten kasvun myötä, on noussut merkittävästi viime vuosien aikana. Tämä lisää tarvetta automaattiseen tiedon käsittelyyn ja analysointiin. Uhkien torjuntaa mahdollistetaan tehokkaalla henkilö- ja tavaravirtojen informaation analysoinnilla yhteiskunnan suojaamiseksi. Rikosmuodot ja niiden tekotavat kehittyvät jatkuvasti, jolloin niiden tunnistaminen, torjuntatoimien kohdentaminen ja tutkiminen on aiempaa vaikeampaa ilman kehittyntä analytiikkaa.
- Lisääntyvää dataa hyödyntäen Tulli pystyy kohdistamaan tehokkaasti kontrolli- ja valvontatoimiaan laittomaan liikenteeseen ja samalla fasilitoimaan laillista liikennettä sekä turvaamaan toimitusketjujen eheyden ja häiriöttömyyden. Kehittämällä Tullin valvontatoiminnan ja yhteiskunnan suojaamisen kannalta kriittistä analytiikkaa ja tiedon louhintaa (data mining, tekoäly), tunnistetaan ja tuotetaan tehokkaasti etupainotteista tilannetietoa päätöksenteon, valvonnan sekä rikollisuuden torjuntatoimien tueksi.
- Valvonnan ja rikostorjunnan tehostaminen: Alusta on kriittinen työkalu yhteiskunnan suojaamisessa. Kehittyneen analytiikan, tekoälyn ja eri tietolähteiden (esim. muiden viranomaisten havainnot, avoimet lähteet) yhdistämisen avulla kykenemme:
 - Tunnistamaan uhkia ja ilmiöitä ennaltaehkäisevästi.
 - Kohdentamaan valvonta- ja rikostorjuntatoimet tehokkaammin sinne, missä riskit ovat suurimmat.
 - Nopeuttamaan tilannekuvan muodostamista ja parantamaan tiedon jakamista operatiivisille yksiköille.
- Yksi keskeinen alustalle rakennettava kyvykkyys on uuden sukupolven rikosanalyysijärjestelmä, joka korvaa elinkaarensa päässä olevan nykyjärjestelmän. Tämä järjestelmä hyödyntää monipuolisesti mm. verkosto-, tapahtuma- ja paikkatietoanalyysia ja tukee tiedustelua, esitutkintaa sekä strategista suunnittelua.

Tämä ei ole pelkästään teknologiaprojekti, vaan strateginen investointi Tullin ydinkyvykkyyksiin. Keskitetty data-alusta luo perustan tulevaisuuden kehityshankkeille,

mahdollistaa automaation ja robotiikan laajemman hyödyntämisen sekä varmistaa, että Tulli pystyy vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin ketterästi ja tehokkaasti.

Vuoden 2026 talousarviossa Tulli ehdotti reaaliaikaiseen poikkeamien tunnistamiseen 800 000 euroa. Tämä ei ollut mukana VN:n talousarvioehdotuksessa 2026. Tulli uudisti ehdotuksen täydentävässä talousarvioehdotuksessa. Suunnitelmat ovat kehittyneet siten, että data-alustan kehittämishankkeessa (Vetinari) huomioidaan koko Tullin tietojohdamisen ja data-analytiikan tarpeet tiedon integroitumisesta ja tallentamisesta aina hyväksikäyttöön saakka.

	Arvio 2027	Arvio 2028	Arvio 2029	Arvio 2030
Tullin data-alustan ja siihen integroitavien toiminnallisuuden kehittäminen	840 000	840 000	700 000	700 000

Tulli ehdottaa lisäystä Tullin toimintamenomäärärahoihin 840 000 euroa vuodelle 2027, 840 000 euroa vuodelle 2028, 700 000 euroa vuodelle 2029 sekä 700 000 euroa vuodelle 2030 Tullin data-alustan ja siihen integroitavien toiminnallisuuden kehittämiseen.

3. Kehyskaudelle ajoittuvia määrärahatarpeita, jotka odottavat päätöksiä tai lisäselvityksiä

Viime vuosina Tullille osoitetut määrärahalisäykset ovat kohdistuneet nimettyihin lisätehtäviin tai hankintoihin, jolloin lisämäärärahoilla on voitu kattaa uudet syntyneet menot. Näitä ovat olleet muun muassa tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistus, EU:n tullivalvonnan rahoitusvälineen (CCEI) kansalliset rahoitusosuudet, pakotevalvonta ja itärajan sulun aiheuttamat komennuskustannukset. Tullille ei ole osoitettu viime vuosina määrärahoja oman toimintansa ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Seurauksena on ollut, että Tulli on joutunut esittämään toistuvasti määrärahoja varsinaiseen talousarvioon ja lisätalousarvioihin summitaan varsin pienistäkin kohteista, sillä perusrahoituksen turvin ei ole ollut mahdollista sitoutua etenkin pysyviin menolisäyksiin. Tilannetta ei jatkossa paranna valtionhallinnon kuluvalle hallituskaudella päättämät säästöt, jotka Tullin kohdalla ovat ensi vuonna noin 6 miljoonaa euroa ja vuonna 2027 noin 8 miljoonaa euroa jälkimmäisen ollessa noin 4 prosenttia tämän vuoden määrärahatasosta.

Muilla PTR-viranomaisilla on sen sijaan osoitettu lisämäärärahoja perustoimintansa tason turvaamiseen. Muun muassa vuonna 2023 Poliisille osoitettiin 17,4 miljoonaa euroa toiminnan tason säilyttämiseksi vuoden 2022 tasolla summan noustua 32 miljoonaan euroon vuonna 2024. Vuoden 2026 valtionhallinnon säästöt ovat poliisilla samaa kokoluokkaa kuin Tullilla, vaikka poliisin vuotuiset määrärahat ovat noin viisinkertaiset Tulliin verrattuna. Samoin rajavartiolaitos on viime vuosina saanut sekä määräaikaista että pysyviä merkittäviä määrärahalisäyksiä toimintansa kehittämiseen ja ylläpitämiseen, mikä toki toimintaympäristön muutoksista johtuen on ollut perusteltua.

Tullin näkökulmasta on kestäväntä, että tiiviissä yhteistyössä toimivien sisäisen turvallisuuden viranomaisten kohdalla kahden toimintaedellytyksistä on huolehdittu mutta yhden eli Tullin perusrahoituksen on annettu samaan aikaan supistua reaalisesti merkittävästi. Suomen sisäisen turvallisuuden varmistaminen edellyttää kaikkien siitä huolehtivien viranomaisten toimintakyvyn varmistamista yhteisvaikutuksen syntyessä niiden kaikkien kyvystä huolehtia tehtäväkentästään. Tulli on ainoa viranomainen, joka on läsnä sisärajoilla satamissa ja Ruotsin ja Norjan rajalla, joten jos Tulli ei pysty huolehtimaan riittävästä miehityksestä ja toiminnan vaatimista välineistä, Suomen turvallisuus kärsii. Viranomaisten välisen rahoituksen epätasapaino aiheuttaa myös hankaluuksia mittavaakaetujen hakemisessa viranomaisten yhteishankinnoissa, sillä Tullin on vaikea osallistua yhteishankintoihin omalla osuudellaan, kun samalla poliisin ja rajavartiolaitoksen lisärahoitus mahdollistaa heille isoakin hankintoja, jotka olisivat tarpeellisia ja tarkoituksenmukaisia myös Tullin turvallisuusviranomaistyössä.

Koronapandemiasta ja Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan aiheutuneesta inflaatiopiikistä vuosina 2021 – 2023 koituneita kustannusnousuja ei ole kompensoitu Tullin määrärahoihin pois lukien valtion palkkatarkistuksista aiheutuneet palkankorotukset, mikä on vähentänyt määrärahojen reaalista ostovoimaa inflaation (=kuluttajahintaindeksin) käytyä korkeimmillaan yli 9 prosentissa loppuvuonna 2021. Palveluiden ja välineiden toimittajat ovat luonnollisesti pyrkineet nostamaan hintojaan hintatason nousun mukaisesti siinä määrin, kuin sopimukset ovat sen mahdollistaneet. Tämä näkyy käytännössä siten, että samalla euromäärällä on saatu hankittua aiempaa vähemmän. Muun muassa ajoneuvoja ei ole voitu uusia riittävässä määrin, minkä vuoksi virka-ajossa on osin käytetty ominaisuuksiensa tai kuntonsa puolesta tarkoitukseen huonosti soveltuvia ajoneuvoja.

Tullivalvonnan välinehankinnoissa Tulli on viime vuosina tukeutunut voimakkaasti EU-rahoitukseen ja etenkin CCEI-rahoitusvälineeseen. Ilman sitä Tulli ei olisi kyennyt hankkimaan mm. suuria läpivalaisulaitteita ajoneuvojen ja junien läpivalaisuun eikä yhteistyössä säteilyturvakeskuksen kanssa säteilyvalvontalaitteita rajanylityspaikoille. On toki hienoa, että EU-rahoitusta on ollut käytettävissä, mutta välttämättömien tullivalvonnan laitteiden hankinnan perustaminen vain EU-rahoituksen varaan on riskialtista eikä mahdollista pitkäjänteistä suunnittelua. CCEI-rahoitusvälineessä EU-rahoitusosuus on ollut 80 prosenttia ja kansallinen osuus 20 prosenttia ja toistaiseksi Tullille on myönnetty jälkimmäinen osuus määrärahoihinsa, mutta niiden mittaluokan vuoksi Tulli on joutunut aprikoimaan EU-rahoituksen hakuvaiheessa, uskaltaako Tulli sitoutua mahdollisesti myönnettävään EU-rahoitukseen ilman tietoa kansallisen rahoitusosuuden saamisesta määrärahoihinsa. EU-rahoitus ei pääsääntönä kata ns. infrakuluja, kuten laitteiden sijoittamisen vaatimia liikennealue- ja toimitilajärjestelyjä, joita hankkeista myös tyypillisesti aiheutuu.

Tulli tulee esittämään jatkossa perusrahoituksensa nostamista tasolle, jolla Tulli voi suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti sen sijaan, että joutuu jatkuvasti esittämään yksittäisiä varsin pieniäkin lisämäärärahoja yksittäisiin kohteisiin. Tämä ei tarkoita, etteikö Tulli osaltaan olisi mukana valtionhallinnon säästöissä muiden PTR-viranomaisten tavoin, mutta Tullin tulisi olla samalla viivalla muiden naapuriviranomaisten kanssa, mitä tulee toimintaedellytysten turvaamiseen.

4. Vailla rahoitusta olevat uudet tehtävät

Tullin tehtäviin sisältyy hiilirajamekanismin kansallisen toimivaltaisen viranomaisen tehtävät, ja tämän tehtävän hoitamiseksi Tullille on myönnetty osittainen rahoitus (n. 20 % osoitetusta tarpeesta). Hiilirajamekanismi aiheuttaa lisätehtäviä myös tulliviranomaisen tehtävissä CBAM-valvonnan ja jälkitarkastusten osalta. CBAM -todistusten myyntitulojen arviointiin sisältyy vielä runsaasti epävarmuustekijöitä, koska komissio ei ole antanut vielä asiaan vaikuttavia delegoituja säädöksiä. Vuoden 2024 tuonti- ja päästötietojen mukaan CBAM-todistusten myyntitulot voisivat olla Suomessa vuosien 2026-2034 välisenä aikana vuosittain 50 – 200 miljoonaa euroa.

Myös muita EU-lähtöisiä uusia lakisääteisteisiä tehtäviä on tulossa – eFTI-asetuksen vaatimat tehtävät ja metsäkatoasetuksen toimeenpano esimerkkeinä. Tulli valvoo tavara- ja henkilöliikennettä EU:n ja Schengenin ulko- ja sisärajoilla myös ministeriöiden ja muiden virastojen puolesta, joten muidenkin hallinnonalojen lakisääteiset muutokset aiheuttavat Tullille usein lisätehtäviä ja velvoitteita ilman, että Tulli voisi tähän vaikuttaa.

Suunnitteilla oleva Tullireformi eli tulliuudistus tulee toteutuessaan muuttamaan laajalti myös Suomen tullin toimintakenttää. Tulliuudistuksen tavoitteena on nopeuttaa ja tehostaa tullien toimintaa. Toimijoilla olisi uudistuksen jälkeen käytössä yksinkertaisempia tullimenettelyjä, ja tull ilmoittaminen olisi joustavampaa. Uudistuksessa on esitys uuden EU:n tulliviranomaisen perustamisesta. EU:n tulliviranomainen olisi uusi unionin toimielin, johon koottaisiin asiantuntemusta ja osaamista eri puolilta EU:ta ja joka ohjaisi, koordinoisi ja tukisi kansallisia tulliviranomaisia. Uusi EU:n tulliviranomainen parantaisi riskinhallintaa ja tullitarkastuksia

EU:ssa. Lisäksi se ylläpitäisi ja kehittäisi uutta perustettavaa tullidatakeskusta. EU:n tulliviranomainen perustettaisiin vuonna 2026, mutta se aloittaisi toimintansa täysimääräisesti vuoden 2028 alusta lukien. Kokonaisuudessaan tulliuudistus on tarkoitus toteuttaa vaiheittain vuoteen 2038 mennessä. Tullireformista jäsenvaltioille aiheutuva työ ja kustannukset eivät ole vielä tunnistettavissa, mutta merkittävät lisäkustannukset lienevät todennäköisiä vuosina 2028-2038.